

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Dantur in hac monachi pastores ecclesiarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

ministrando se tantummodo laudant: & cerea i fax accensa sibi quidem detrimentum praestat, aliis vero lumen tendens administrat: & unde alius commodum exhibet, inde sibi dispendium praebet. Sumite ergo intrepidè ab omni sacerdote Christi mysticia: quia b omnia fide e Christi purgantur. Fides d est enim, quæ hunc mundum vincit: & quia non dantis e, sed accipientis sit, dicente f beato Hieronymo: 2: [Ad credendum in anima omni baptizatus est perfectus: & in omni sacerdote corpus Christi est perfectum.] ¶ Qui rufus sacra scriptura g concordans ait: [Præquam audias, ne judicaveris quemquam: atque ante probationem accusationis illatae neminem a tua communione suspendas: quia non statim, qui accusatur, reus est, sed qui convincitur, criminolus.]

- 1 ¶ Et cerea i Antè legatur, &c. Restitutum est ex originali, ex quo alia sunt emendata & addita.
- 2 ¶ Hieronymo j Est in epistola de septem gradibus, quem- ed. med. in quod sequitur, præquam audias, &c. est ibidem superius.

C.A.V.S.A. XVI.

Vidam Abbas habebat parochiales ecclesiam: in- stituit ibi monachum, ut officium celebraret populo: postea eam per quadraginta annos sine aliqua in- terpellatione: tandem querela adversus Abbatem movetur: a clerico baptizato in episcopi, in visus dia- cono parochialis ecclesiam constituitur.

- 1. Hic primus queritur, utrum monachis liceat populo officia celebrare, penitentiam dare & baptizare.
- 2. Secundo, si contigerit eos capellam habere Episcopi beneficiis, an ab eis sint instituta, an ab episcopis.
- 3. Tertio, an iura ecclesiarum præscriptione tolluntur.
- 4. Quarto, si ecclesia adversus ecclesiam præferat, an etiam monachum adversus ecclesiam præferere possit.
- 5. Quinto, si capellam in suo territorio edificatam pure territorii, si- bi vindicare velit.
- 6. Sexto, si Archiepiscopus vel Episcopus sua auctoritate, non ju- dicaria sententia capellam illam irrepserit, an cadat a causa: ut ecclesia, cui præfata, nonnulla habeat ius repo- scendi, quod suus pastor illicitè usurpavit.
- 7. Septimo queritur, si laici capellam teneant (ut quibusdam moris est) & in manibus Abbatis eam restituerint, & mandandam tradiderint, an consensu Episcopi & clero- non Abbatis possit eam tenere.

Q.V.A.E.S.T.I.O. I.

Quod monachi officia populo celebrare non possint, multis auctoritatibus probatur: quarum prima est illa san- cta Nicæna synodi, qua dicitur.

- ¶ Caput hoc neg, in prima Nicæna synodo, neg, in secunda hodie habetur.
- C. I. ¶ Monachorum conversatio ab omnibus de- bet esse discreta.
- Placuit t̄ omnibus residentibus in sancta Nicæna sy- nodo, ut monachorum conversatio & vita secundum etymologiam nominis ab omnibus discrepet. Monachus enim græcè, latine singularis dicitur. Unde monachum per omnia singulariter agere oportet. Quamobrem fir- mitè & insolubiliter omnibus præcipimus, ut aliquis monachus penitentiam nemini tribuat, nisi sibi invicem, nisi iustum est: mortuum non sepeliat, nisi monachum, in monasterio secum morantem: vel si fortuito quem- quam advenientium fratrum ibi mori contigerit.
- C. II. ¶ Monasterii distributionem, & ecclesiasticum mi- nisterium quilibet simul tenere non potest.

a al. ministeria. b Al. 15. c al. in fide. d 1. Joan. 3. e al. deo merentem. f In epistola de septem gradibus, tom. 4. g Eodem. h Anf. l. 1. c. 60. & 6. 214. Poly. l. 4. tit. 38.

Item Gregorius Joanni Ravennate Episcopo, lib. 4. epist. 1.

Nemo a potest & ecclesiasticis obsequiis b deservire, & in monachica regula ordinatè persistere: ut ipse monasterii distributionem teneat, qui quotidie in monasterio c ecclesiastico cogitur permanere.

- C. III. ¶ Monachi, qui ad clericatum promovetur, a priori proposito discedere non debent.
- Item Innocentius ad Viterbianos, epist. 2. c. 10.

De d monachis, qui diu morantes in monasteriis, si postea ad clericatus ordinem pervenerint, statim non debere eos a priorè proposito discedere e.

Si ergo (sicut Innocentius definit) a suo proposito eu discedere non licet, & sicut Gregorius testatur, in monastica regula devotè persisteret, & ecclesiasticis obsequiis simul deservire non possunt; patet, quod parochialis ecclesiam monachi præfati non possunt.

- C. IV. ¶ Monachus, non habet officium docen- tus, sed plangentis.
- Item Hieronymus ad Hispanum Presbyterum, ad- versus Vigilantium.

Monachus f non docentis g, sed plangentis habet officium: qui vel se, vel mundum lugeat, & Domini pavidus præstoletur adventum.

- C. V. ¶ In populari frequentia monachi esse non debent.
- Idem ad Paulinum, de institutione monachi, epist. 13.

Si h cupis esse, quod dicitis, monachus, id est, solus, quid facis in urbibus, quæ utique non sunt solorum habitacula, sed multorum? & infra. ¶ Habeto simplicitatem columbe, ne cuiquam machineris dolos, & ser- pentis astutiam, ne aliorum supplereris insidiis. Non multum distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi. Christianum i, quem senseris tibi aut semper, aut crebro de nummis loquentem (excepta elemosyna, quæ indifferenter omnibus patet) institorem potius habero, quam monachum. Præter victum & vestitum, & mani- festas necessitates nihil cuiquam tribuas: ne filiorum panem canes comedant.

- C. VI. ¶ Monachus pascitur, clericis pascunt.
- Idem ad Heliodorum de laude vitæ solitarie, epist. 1.

Alia k causa est monachorum, alia clericorum. Cle- rici pascunt oves, ego pascor: illi de altario vivunt, mihi quasi infructuose arbori securis ponitur ad radicem, si munus ad altare non deferro. & infra. ¶ Mihi ante Presbyterum federe non licet. Illi, si peccavero, licet me tradere l fatanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini Iesu.

- C. VII. ¶ Non licet aliquid monachu agere sine Presbyterorum consilio.
- Idem m ad Rusticum.

Ecclēsia n habet senatum cœtum Presbyterorum, si- ne quorum consilio nihil monachis agere licet. Ro- boam o filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia no- luit audire Presbyteros suos. Senatam quoque Romani habebant, cujus consilio cuncta agebant: & nos habemus senatum nostrum cœtum Presbyterorum.

¶ Apud B. Hieronymum in commentariis ad c. 3. Esaiæ, vnde hoc caput videretur acceptum, hæc leguntur. Robam filius Sa- lomonis ideo perdidit regnum, quia noluit audire Pres-

a 1vo p. 3. c. 18. b al. officii. c al. obsequio. d Poly- ibid. Anf. l. 1. c. 67. e al. deviare. f Poly. ibid. Anf. l. 7. c. 128. 1vo p. 7. c. 128. g al. dolo. Pam. l. 3. c. 176. h 1vo p. 7. ca. 2. Pam. l. 3. c. 175. i al. decipi Christianum. Quæm. Joriz. k Poly- ibid. Anf. l. 7. c. 22. l 1. Cor. 12. m Habetur in commo. ad c. 3. Esaiæ. n Dicitur ad p. s. o 3. Reg. 14.

byteros. & paulo inferius. Senatus quoque consulta dicuntur, & Principes quondam Romani consules appellati sunt, vel à consulendo civibus, vel ab agendo cuncta consilio. Et non habemus in ecclesia senatum nostrum, cœtum Presbyterorum.

C. VIII. ¶ Secundam etymologiam neminis solitariam vitam ducat monachus. Item Eugenius Papa.

II. P lacuit a communi nostro concilio, ut nullus monachorum pro lucro terreno de monasterio exire nefandissimo ausu præsumat, neque poenitentiam dare, neque filium de baptismo accipere, neque baptizare, neque infirmum visitare, neque mortuum sepelire, neque ad ecclesiam secularem transire, neque aliis quilibet negotiis sese implicare: sit claustrum suo contentus; quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio monachus. Sedeat itaque solitarius, & taceat, quia mundo mortuus est, Deo autem vivit. b. ¶ Agnoscat nomen suum: Monos enim græcè, latinè est unus: achos græcè, latinè tristis sonat. Inde dicitur, id est, unus tristis. Sedeat ergo tristis, & officio vacet.

¶ Anselmus etiam citat ex decretis Eugenii, & ex eodem habetur in vetusta Decretorum libro.

C. IX. ¶ Absq[ue] Episcoporum consensu episcopalia jura monachi non usurpent.

Item Paschalis II. Victori Bononiensi Episcopo.

Pervenit e ad nos (unde valde miramur) quòd quidam Monachi & Abbates in parochia vestra contra sanctorum Patrum decreta episcopalia jura & officia sibi arroganter vindicant: videlicet poenitentiam, remissionem peccatorum, reconciliationem, decimas, & ecclesias: cum absque proprii Episcopi licentia, vel Apostolica sedis auctoritate hoc nullatenus præsumere debeant: sicut in Chalcedonensi concilio de hujusmodi à sanctis patribus cautum est, & sub anathematis vinculo monachis omnibus prohibitum. Mandamus d itaque dilectioni tue, ut eos convenias, & ne talia deinceps præsumant, omninò prohibeas.

C. X. ¶ De eodem.

Item Calixtus Papa II.

I nterdicimus etiam Abbatibus & Monachis publicas poenitentias dare, infirmos visitare, & unctiones facere, & Missas publicas cantare. Chrisma & oleum, consecrationes altarium, ordinationes & clericorum ab Episcopis accipiant, in quorum parochiis manent.

C. XI. ¶ Monachi intra claustra morantes clericorum officia exterius non ministrant.

Item Alexander II.

I ntra Chalcedonensis tenorem optimi concilii monachis quamvis religiosis, ad normam sancti Benedicti intra claustrum morari præcipimus, vicos, castella, civitates peragrarè prohibemus, & à populorum prædicatione omninò cessare censuimus: nisi forte quis de sua animæ salute sollicitus, ut eorum habitum assumat, eos intra claustrum consulere voluerit.

C. XII. ¶ Monachi qui sunt in civitatibus, Episcopo debent esse subiecti.

Item ex Concilio Chalcedonensi, c. 4.

Q uis verè pureque solitariam eligunt vitam, digni sunt convenienti honore. & infra. ¶ Eos verò, qui per civitates singulas, seu possessiones in monasteriis sunt, placet nobis Episcopo esse subiectos, & quieti operam dare, atque observare jejunia & orationes, in locis, in quibus semel se Deo devoverunt, permanentes, & neque a communicare ecclesiasticas h,

a Anst. l. 1. c. 75. & l. 6. c. 213. b v. v. v. c. Anst. l. 5. c. ult. d. Infra ead. qui veri. e al. ordines. f. Ivo par. 7. cap. 151. g. Concor. Ca. l. 5. c. 25. Poly. l. 3. tit. 1. & l. 4. tit. 34. Anst. l. 5. cap. 54. h. ab ecclesiasticis. Ivo p. 7. c. 4. & p. 107. l. 4. c. 77. q.

neque seculares aliquas atrectare actiones, relinquenda propria monasteria: nisi forte jubentur propter urgentes necessitates ab ipsius civitatis Episcopo. Et neminem fervorem suscipi in monasterium, ut sit cum eis motus, nisi cum domini proprii licentia a. Præterea tenent verò hæc, decrevimus extra communionem esse, ne nomen Domini blasphemetur. ¶ Convenit veto civitati Episcopo curam, sollicitudinemque necessariam monasteriis exhibere.

1. ¶ Honore] sequitur continenter c. Quidam monachorum infra, l. 9. 2. quod est ex eadem præfata versione, atq. caput hinc.

2. ¶ Et neque communicare] Græcè est, ἡμεῖς ἡμῶν ἐκείνων, ἡμεῖς ἡμῶν ἐκείνων, ἡμεῖς ἡμῶν ἐκείνων, id est, neque ecclesiastica, neque seculares negotia turbare, vel iis se immiscere.

Hæc ita respondetur. Auctoritas illa Nicæna synodi prohibet monachos de monasterio exire, & per capellas mortuorum sepultura celebrare, consuevit videlicet more clericorum ad cuiuslibet exequia celebrandas. Ceterum si apud monasterium aliquis sepulchrum tumulari voluerit, non est prohibendum.

C. XIII. ¶ Missæ celebrari, & mortui sepeliri in monasterio non prohibentur.

Unde Gregorius scribit Iovanni Episcopo de urbe veteri, lib. 1. epist. 12.

A gapitus Abbas monasterii sancti Gregorii b. infirmis vit nobis plurima se à vestra sanctitate gravatissimo finere: quòd in eodem monasterio Missas prohibere celebrari: mortuos etiam ibidem interdicas sepeliri. A qua inhumanitate vos hortamur suspendi, & sepeliri ibidem mortuos, Missas celebrari, nulla ulterius habita contradictione, permittas.

C. XIV. ¶ Non sunt castanda pia voluntates defunctorum.

Item Ianuario Caralitano Episcopo, lib. 3. epist. 9.

A dmonete te volumus, ne pia vivorum aut defunctorum voluntates tua (quod absit) remissione calcemas.

C. XV. ¶ Testatoris arbitrium servari oportet.

Item Gelasius Papa.

C onsideratio e ecclesiasticæ utilitatis hoc postulat, et ista dispositione 1 testatoris servandum arbitrium. 2 ¶ Dispositione] in vetustis exemplaribus legitur, dispositione.

C. XVI. ¶ De eodem.

Item ex concilio Triburiensi, c. 11.

V bicunque d facultas rerum, & oportunitas temporum suppetit, &c. [sicut in eodem capite supra legitur in causa eorum, qui de diocesi ad diocesim transierunt.]

¶ In aliquot vetustis codicibus caput hoc conjunctum est superiori. Ecce his auctoritatibus patet, quòd si quis apud monasterium sepulturam sibi eligere voluerit, libere à monachis potest sepeliri. Vnde de liquidò colligitur prohibitionem illam Nicæna synodi propter inprobritatem circumvagantium esse factam.

C. XVII. ¶ Monachi qui sine licentia Episcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur.

Unde in Chalcedonensi concilio c. 23 legitur.

Q uidam monachi nihil habentes sibi injunctum à proprio Episcopo, interdum verò etiam illi, qui ab eo fuerant excommunicati, veniunt ad regiam civitatem Constantinopolitanam, & in ea perturbationis tranquillitati ecclesiasticæ inferunt, & diversorum domos corumpunt. Statuit igitur sancta synodus, hinc primùm commoneari, ut exeant à regia civitate: de-

a al. conscientia] nec op. 2. 1. 1. v. v. b. al. Gregorius Poly. ibid. Anst. l. 5. c. 66. Hinc aliquot epistola verbis mutantur. c. 11. 2. missis. d. 13. q. 2. ubi dicitur.

Sunt a nonnulli nullo dogmate falsi, auidacissime quidem, zelo magis amaritudinis, quam dilectionis inflammari, asserentes monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vivunt, sacerdotalis officii potentia indignos: neque poenitentiam, neque Christianitatem largiri, neque absolvere posse per sacerdotalis officii divinitus sibi inunctam potestatem: sed omnino labuntur. *et infra.* ¶ Neque enim beatus Benedictus, monachorum preceptor alimicus, hujus rei aliquo modo fuit interdictor: sed eos secularium negotiorum edixit expectes fore tantummodo. Quod quidem Apostolicis documentis, & omnium sanctorum Patrum institutis non solum monachis, sed etiam canonicis maxime imperatur. *b* [Nemo enim militans Deo implicat se negotiis secularibus.] Nos vero tantorum Patrum instituti exemplis (quibus periculosissimum est refragari) credimus a sacerdotibus monachis ligandi solvendi que officium Deo operante dignè administrari, si eos dignè contigerit hoc ministerio sublimari. *et infra.* ¶ Decertantes igitur monastica possessionis Presbyteros sacerdotalis poenitentia arcere officio, omni modo precipimus, ut ab hujuscemodi nefandis ausibus reprimantur in posterum; quia quantum quisque est celsior, tantò est & in his potentior.

¶ *Caput hoc cum nonnullis aliis missum est ex Hispania, descriptum ex vetusto codice Monasterii Populeti: cuius hic est titulus, Ex concilio Bonifacii Papæ, qui quartus à beato Gregorio: quomodo Monachus liceat cum sacerdotali officio ubi & ubi ministrare.*

¶ *Nemo enim] Hac scriptura sententia abest à codice Populeti, & Polycarpo, & Ivone.*

Hinc omnibus auctoritatibus perspicue monstratur, monachos posse poenitentiam dare, baptizare, & cetera sacerdotalia officia licite administrare. Quod vero populi electione, Episcoporum institutione, & Abbatu consensu potestatem suam exequi valeant, Hieronymi & Gregorii auctoritate probatur.

C. XXVI. ¶ Dignè in monasterio vi veni, per populi electionem ad clericatum poteris promoveri.

Aut enim Hieronymus ad Rusticum monachum, epist. 4.

Sic vive in monasterio, ut clericus esse merearis. *et infra.* ¶ Multo tempore discere, quæ postmodum doceas: inter bonos semper sectare meliores. Quod si populus vel Episcopus te in clericum elegerit, age ea quæ clerici sunt.

¶ *Multo tempore] Alia est verborum series, & clarior apud B. Hieronymum. Cum ad perfectam, inquit, aetatem veneris, si tamen vita comes fuerit, & te vel populus, vel Pontifex civitatis in clericum elegerit, agito quæ clerici sunt, & inter ipsos sectare meliores: et infra. ¶ Multo tempore discere quod doceas.*

C. XXVII. ¶ Ad ordinem clericatus promovendi monachi possunt.

idem ad eundem eadem epistola superius.

Sic clericatus te nullat desiderium, discas quod possis docere, & rationabilem Christo hostiam offeras: ne miles ante, quam tyro, ne prius magister sis, quam discipulus. ¶ Non est humilitatis mex, neque mensura, judicare de clericis, & de ministris ecclesiarum sinistrum quidpiam dicere. Habeant illi ordinem & gradum suum: quem si tenueris, quomodo tibi in eo vivendum sit, editus ad Nepotianum liber docere te poterit. ¶ Nunc monachi in cunabulo, moresque discutimus, & ejus monachi, qui liberalibus studiis eruditus, in adolescentia jugum Christi collo suo imposuit.

a Ansel. libid. Polyc. l. 4. tit. 34. Ivon. p. 7. c. 22. b i. Timoth. 2. c Ivon. p. 7. c. 4.

Primumque tractandum est, utrum solus, an cum aliis in monasterio vivere debeas. Mihi quidem placet ut abbas sanctorum contubernium, ne ipse te docet, sed ab ipse doctore ingrediaris viam, quam nunquam recessurus es.

C. XXVIII. ¶ In loco, quo Abbas judicaverit, monachus eligatur, & ab Episcopo sacerdos ordinetur.

Item Gelasius Papa.

Si quis monachus fuerit, qui venerabilis viri merito sacerdotio dignus videatur, & Abbas, sub cuius imperio Regi Christo militat, illum fieri Presbyterum petierit, ab Episcopo debet eligi, & in loco, quo judicaverit, ordinari: omnia quæ ad sacerdotis officium pertinent, vel populi, vel Episcopi electione provideantur.

¶ *Episcopo] In duobus versibus codicibus legitur, ipsi.*

C. XXIX. ¶ Tempore maturitatis ecclesiasticus monachus promovendus ordinibus.

Item Syricus Papa ad Himerium, epist. cap. 13.

Monachos quoque, quos tamen morum gravitas & vita ac fidei instructio sancta commendat, clericorum officii aggregari & optamus & volumus: ut qui intra tricimum aetatis annum sum dignitate honoribus, per gradus singulos crescente tempore perveniant ordinibus, & sic ad diaconatus vel Presbyteratus insignia maturæ aetatis consecratione perveniant: ne statim saluti ad Episcopatus culmen ascendant, nisi in eadem, quæ singulis dignitatibus superius præfiximus, tempora fuerint custodita.

C. XXX. ¶ Ecclesiastica officia nec avaritia laici monachi suscipiant, nec blandiente dispensentur.

Item Augustinus ad Endoxium, epist. 81.

Vos autem fratres exhortamur in Domino, ut propositum vestrum custodiat, & usque ad finem perseveretis: ac si quam operam vestram mater ecclesia desideraverit, nec elatione avida suscipiat, nec blanditiis desidia respiciat: sed miti corde obtemperetis. Dum cum mansuetudine portantes eum, qui vos regit, dirigat mites in iudicio, qui docet mansuetos viam suam: nec vestrum otium necessitatibus ecclesie præsumptis parturienti si nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini, non invenieris.

C. XXXI. ¶ Gelasius d. quendam Rusticum monachum jubet sacerdotem fieri, & in quadam basilica ordinari.

Item Pelagius Papa bono Episcopo Savinatu.

In e parochia tua, basilica S. Laurentii, quæ in possessione filii & consularii nostri, viri magnifici Theodori fundata est, officium Presbyterii doctè cogitamus. Et quia præfatus filius noster nobis retulit, se invenisse Rusticum quendam monachum, olim filium tuum, religione, & moribus comprobatum, & hunc postulat tibi Presbyterum consecrari (quod subito fieri non prorogata observantia nec acquiescimus): ideo dilectio tua his literis acceptis, sabbatho veniente fac eum Diaconum: & si Deus voluerit, & vixerimus, in eadem hebdomada Presbyterum faciemus, quatenus superveniente Paschali festivitate, ipsa ministeria memorata basilica à persona competenti valeant administrari.

a Polyc. l. 2. tit. 31. Ansel. l. 7. c. 101. Ivon. p. 6. c. 13. b Petrus c. 179. c Psal. 24. d Pelagius. e Polyc. l. 1. tit. 32. Ansel. l. 2. c. 96. ex Gelasio. f al. prorogata. C. XXXI.

C. XXXII. ¶ Qui de clericis monachus efficitur, proprio Episcopo ordinante potest eligi & consecrari.

Item Gregorius lib. 7. regest. epist. 40.

Si quem a clericatu in monasticam contigerit venire conversationem, si talis vita monachus fuerit, ut Episcopus, cui antea militaverat, eum dignum sacerdotio providet, in loco, quo judicaverit, eligi poterit, & ordinari.

¶ Verba ipsa S. Gregorii hæc sunt. Si quos autem a clericatu in monasticam conversationem venire contigerit, non liceat eis ad eandem, vel aliam ecclesiam, quarum pridem milites fuerant, sua voluntate, denudò remeare: nisi talis vita monachus fuerit, ut Episcopus, cui antea militaverat, sacerdotio dignum praverit, ut ab eo debeat eligi, & in loco, quo judicaverit, ordinari.

C. XXXIII. ¶ Sine testimonio Abbatis ad clericum officium monachi non eligatur.

Item ex concilio Agathensi, c. 27.

Monachi & vagantes ad officium clericatus (nisi eis testimonium Abbas suus dederit) nec in civitatibus nec in parochiis ordinentur. ¶ Si enim necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu & voluntate Abbatis præsumat Episcopus.

¶ Ordinantur in concilio ipso sequitur c. fin. infr. 20. q. 4.

C. XXXIV. ¶ Cum Abbatis voluntate monachi ordinantur, quos pro utilitate ecclesie Episcopus ordinare voluerit.

Item ex concilio Herdensi, c. 3.

¶ Cum pro utilitate ecclesie aliquos monachorum Episcopus probaverit in clericatu officio promovendos, cum Abbatis voluntate debent ordinari. Ea verò, que in iure monasterii de facultatibus offeruntur, in nullo hæccliana lege ab Episcopis contingantur.

C. XXXV. ¶ Sine Abbatis Imperio ecclesiastica ministeria monachi celebrare non præsumant.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 11.

Monachia monasteria foras egredientes, ne aliquod ministerium ecclesiasticum præsumant agere, prohibemus: nisi forte cum Abbatis Imperio. Similiter ut nullus eorum, id est, monachorum, forensis negotii susceptor vel executor existat, nisi quod monasterii expofcit utilitas, Abbate sibi nihilominus imperante.

Tale est rubrica in plerisque vetustis. Nam in vulgatis erat, Sine Abbatis Imperio ad clericatus officium monachi non eligantur.

C. XXXVI. ¶ Ad clericatus militiam non eligantur desertores monasteriorum.

Item Augustinus ad Aurelium, epist. 76.

¶ Egi tibi epistolam benignitatis tuæ de Donato & fratre eius, & quid responderem diu fluctuavi. Sed tamen etiam atque etiam cogitanti, quid sit utile saluti eorum, quibus in Christo nutriendis servimus, nihil mihi aliud occurrere potuit, nisi non esse istam viam dandam servis Dei: ut se facilius parent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint deteriores. Et ipsis enim facilis est lapsus, & ordini clericorum sit indignissima injuria, si desertores monasteriorum ad militiam clericatus eligantur: cum ex eis, qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatores, atque meliores in clerum assumere soleamus: nisi forte (sicut vulgares dicunt) malus choraula, bonus symphonicus est, ita iidem ipsi vulgares de nobis jocabantur, dicentes, malus monachus bonus clericus est. Nimis dolendum, si ad tam ruinosa

a Ico part. 2. cap. 17. b Ivo p. 7. cap. 7. c alit. facitior. Pann. lib. 3. c. 11.

tam superbia monachos iurragamus, & tam gravi contumelia clericos dignos putemus, in quorum numero sumus: cum aliquando etiam bonus monachus vix bonum clericum faciat, si adit ei sufficiens continentia, & tamen desit instructio necessaria, aut personæ regularis integritas. Sed de istis credo arbitrata sit beatitudo tua, nostra voluntate (ut suis potius cor regionalibus utiles essent) de monasterio recessisse: sed falsum est: sponte abierunt, sponte deseruerunt, nobis, quantum potuimus, pro eorum salute renitentibus.

3 pars. Hic omnia auctoritatibus monstratur, quod monachi qui sunt a populo electi, & ab Episcopo cum consensu sui Abbatis sunt ordinati, legitime potestatem suam exequi valent. Illud verò Gregorii: [Nemo a potest obsequium ecclesiasticum deserere, &c.] de illis intelligendum est, qui in numero Cardinalium vel Episcoporum ordinati, monasterii sui dispensatione sua reservare contendunt.

C. XXXVII. ¶ Pro Abbate vel monachi promotione nullo modo graventur monasteria.

¶ Unde idem Gregorius scribit Maximiano Episcopo Ravennati, lib. 6. epist. 40. seu c. 24.

¶ Ne pro tuijlibet monachi aut Abbatis promotione onus fortasse aliquod monasteria sublineant, studendum vobis est, ut si quispiam Abbatum aut monachorum ex quocunque monasterio ad clericatus officium, vel ordinem sacrum accesserit, non illic aliquam habeat ulterius, ut diximus, potestatem.

C. XXXVIII. ¶ Qui ecclesiam quocummodo militans, Abbates monasteriorum esse non possunt.

Item Maximo Syracusano Episcopo, lib. 3. epist. 11.

¶ Presbyteros & Diaconos, ceterosque cuiuslibet ordinis clericos, qui ecclesiis quocummodo militans, Abbates per monasteria esse non permittas: sed aut admittas 2 clericatus militia monasticis non provehantur ordinibus, aut si in Abbatis loco permanere decreverint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum unum ex his præ sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad utrumque judicetur idoneus.

1 ¶ Quoquomodo] Hæc voces absint ab originali impresso & manuscripto.

2 ¶ Admissa] Sic in vetustis quoque codicibus Gratiani, & epistolatum B. Gregorii, & ceteris earundem editionibus præter antiquam Parisiensem, in qua, & apud Anselmum legitur. Aut ommissa clericatus militia, monachis promoveantur ordinibus.

Hæc vel generaliter, vel speciali privilegio dictum potest intelligi: sicut & de quodam monasterio in regestio Gregorii legitur hoc modo.

C. XXXIX. ¶ De quodam Xenodochio, cuius Abbas ad Episcopatum eligi prohibetur.

¶ Hinc est etiam, quod Xenodochium atque monasterium, quod in eodem Francorum regno constitutum est, quia per ambitiones & contentiones quorundam non canonicè tractabatur, à perveritate malorum liberare cupiens præcepit, ut sine regali provisione, & monachorum electione nullus ibi Abbas aliqua unquam subreptione introduceretur. Præcepit etiam, ut eisdem monasterii Abbas nunquam ad Episcopatum eligeretur: ne forte occasione Episcopatus, Abbatia aliquid detrimenti pateretur. Quod privilegium ita est illius ecclesie, ut communem legem Regibus vel Abbatibus omnino dare non possit. Non enim quod uni sigillatim conceditur, statim omnibus convenit.

a Sup. ea. c. nemo. b al. per promotionem. c Anst. l. 7. c. 113. Poly. l. 3. tit. 15. d fieri. orig. e al. sen. f al. providentia.

4. pars. De his vero, qui intra monasteria claustra consistunt, quibus populus ad regendum non committitur, quaritur, utrum dare vel accipere decimas debeant. In quibus hoc discretio seruanda est, ut de agris & vineis, quæ ad proprium stipendium colantur, decimas soluantur. Senim decima a populo filius Levi reddenda pro ministerio, qui Domino deserviebat in tabernaculo, offerenda sacris & hostiis pro populo; patet quod monachi de propriis prædii non magis quam alii sacerdotes decimas solvere coguntur. Sed dicitur, quod prædii monachorum sine pretio sint emptæ, seu pro salute animarum oblata, antequam in jus eorum veniant, hæc prædii ecclesiis, seu quibuslibet aliis primitias & decimas persoluebant: illa autem ecclesia suo iure privari non possunt.

C. XLII. ¶ Qui res suas alicui delegaverit, decimationem proventuum priori ecclesia auferre non poterit. Unde in Moguntinensi concilio statutum invenitur.

II. § quis laicus, vel clericus, vel utriusque sexus persona, proprietatis suæ loca, vel res alicui dare delegaverit, decimationum proventuum priori ecclesie legitime assignatum inde abstrahere nullam habeat potestatem. Quod si facere tentaverit, talis traditio irrita præstetur, & ipse ad emendationem ecclesiastica coercatur censura.

C. XLIII. ¶ Antiquiores ecclesia nec decimas, nec ulla possessione priventur. Item ex concilio Cabilonensi.

¶ Ecclesie antiquiores constituitur, nec decimis, nec ulla possessione priventur, ita ut novis oratoris tribuantur.

C. XLIV. ¶ Antiquiores ecclesia propriis nominibus iustitiam suam non perdat. Item ex concilio Vormaciensi.

¶ Virunque e voluerit in sua proprietate ecclesiam edificare, & consensum, & auctoritatem Episcopi habuerit, in cuius parochia est, licet non sit. Verumamen omnino providendum est Episcopo, ut alia ecclesia antiquiores propter novas suar iustitiarum, aut decimarum non perdat, sed semper ad antiquiores ecclesias persolvatur.

¶ Burchardus etiam & Ivo citant ex concilio Vormaciensi, c. 6. qui hoc in eo, quod extat, habetur aliquid ad hanc rem faciunt. Decimas autem baptismalibus ecclesiis persolendas, Leo Papa d. IV. affirmat, dicens:

C. XLV. ¶ Baptismalibus ecclesiis decima dari debent.

DE decimis iusto ordine non tantum nobis, sed etiam maioribus nostris visum est plebibus tantum, ubi facta sancta baptismata dantur, debere dari.

¶ Ivo sic eadem citat ex Gelasio: sed Anselmus & Polycarpus et Leo, ut Gratianus.

Sergio. ¶ nulli licet decimationum proventuum a priori ecclesia, cui assignatus fuerat, abstrahere, si quis autem squoris ecclesia novis tribuendum non est, si decima tantummodo baptismalibus ecclesiis danda sunt, patet, quod monachi ex propriis prædii decimas dare coguntur. Sed & illa auctoritas Moguntinensi concilio de venditore valdonare liquitur, deserviens, quod ille, qui vendit aut donat, non possit proventuum decimationem illi ecclesie detrahere, cui prius legimus fuerat assignatus. Monachi autem decimas & primitias non auctoritate vendentis, vel donantis, sed auctoritate eiusdem concilii & Paschalis Papa detinent: a quibus deservitum est, ut monachi de propriis prædii decimas non solvant.

a. In q. 1. c. ult. Burch. l. 3. c. 241. Ivo p. 3. c. ult. Arelat. 3. c. 20. Capitul. l. 2. c. 36. Mogunt. 3. sub Arnulpho, c. 22. & sub Carolo, c. 41. & in Eluonensi Trifstiano. Deusdedit p. 3. b. Burch. lib. 3. cap. 9. Ivo p. 3. c. 72. c. Burch. l. 3. c. 7. Ivo p. 3. c. 9. d. 31. q. 7. eccles. sac. 1. item Leo. e. Polyc. l. 3. tit. 1. Deusdedit. p. 3. Ansel. l. 3. c. 3. Ivo p. 3. 121. f. sup. cad. si quis laicus.

C. XLVI. ¶ Non persolvant de propriis prædii Abbates & Episcopi decimas. Sic enim in Moguntinensi a concilio statutum est.

¶ Vestri b sunt præterea quidam fratres, quod essent aliqui Episcopi & Abbates, qui decimas non sine rent dari ad ecclesiam, ubi illorum coloni Missas audiunt. Proinde decrevit facer iste conventus, ut Episcopi & Abbates de agris & vineis, quæ ad suum, vel fratrum stipendium habent, decimas ad ecclesias suas deferri faciant: familia d vero eorum ibi dent decimas suas; ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Missas audiunt.

¶ Caput hoc in nullo concilio Moguntino, quod extet, habetur, sed in Cabilonensi, unde citant Burchardus & Ivo. In libro Vaticane bibliotheca, in quo sunt duo concilia Urbani secundi, Placentinum & Melphicose: hæc etiam leguntur. Perlatum est ad sanctam synodum, quod sint quidam Episcopi & Abbates, qui colonos ad se pertinentes non sinant decimas dare ad ecclesias, ubi Missas audiunt, & infantes eorum baptizantur. Proinde decrevit facer iste conventus, ut Episcopi & Abbates de vineis, vel agris, ac frugibus, quæ ad suum, vel fratrum usum laborant, decimas sibi pro benedictione, vel hospitum susceptione habeant: familia vero ibi dent decimas suas, ubi per totum anni circulum Missas audiunt, & infantes eorum baptizantur.

¶ Suas] Vox ista abiit ab ipso concilio, & ceteris collectoribus: sunt etiam nonnulla alia varietates, quæ indicatæ sunt in margine.

C. XLVII. ¶ De propriis laboribus monachi & canonici decimas minime solvere coguntur. Item Paschalis II.

DECimas e a populo sacerdotibus ac Levitis esse reddendas divinæ legis sanxit s auctoritas. Ceterum a monachis, sive clericis communiter viventibus nulla ratio finit, ut milites, aut Episcopi, aut personæ qualibet decimas de laboribus, seu nutrimentis suis propriis extorqueere debeant. Unde B. Gregorius sic ait [Communiter g vita viventibus jam de faciendis portionibus vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum?] cum omne quod superest, in causis piis, ac religiosis erogandum sit, dicente b Domino [quod superest, date eleemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis.]

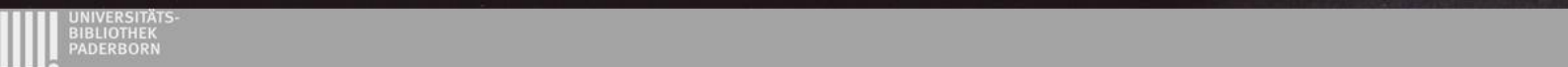
6. pars. Quod autem dicitur, quod antiquiores ecclesia propter novas, nec decimas, nec ulla possessione priventur, non ita intelligendum est, ut nullo modo credatur licere Episcopo aliquam partem possessionum, vel decimationum unius ecclesie alteri pro tempore tribuere. Sicut enim Papa duo Episcopatus in unum potest redigere, ita & unius proprio consentiente Episcopo in duos potest dividere, vel etiam metropolitana in vno qualibet ecclesia ab eius jurisdictione Apostolica eximi auctoritate.

C. XLVIII. ¶ Duos Episcopatus in unum redigere Apostolica potest auctoritas.

¶ Unde Gregorius Papa scribit Bevenuto Episcopo lib. 2. epist. 31.

ET i temporis qualitas, & vicinitas nos locorum invidiat, ut Cumanam, atque Misenam i unire debeamus ecclesias, quoniam nec longo itineris spatio a se se junctæ sunt, nec (peccatis facientibus) tanta populii

a. In Cabilonensi sub Carolo Magno, c. 19. b. Ansel. lib. 5. c. 57. Burch. l. 3. cap. 132. Ivo p. 3. c. 198. Pann. lib. 2. c. 39. c. al. ecclesia ubi illi coloni. d. al. familia det. e. Deusd. p. 3. f. Num. 11. g. communiter autem viventibus. In orig. Gregorii cum aliis etiam verborum varietatibus. h. Luc. 11. i. Ansel. l. 6. c. 108. Polyc. lib. 3. tit. 39.

multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes. Quia igitur Cuman castri sacerdos cursum vite hujus explevit, utraque nos ecclesias presentis auctoritatis pagina unisse, ubique commississe cognosce, propriamque utrarumque ecclesiarum scito te esse Pontificem. Et ideo te, quacunq; tibi de earum patrimonio, vel cleri ordinatione, sive promotione, iuxta canonum statuta visa fuerint ordinare atque disponere, habebis ut proprius revera sacerdos liberam ex nostre auctoritatis consensu atque permissione licentiam. Vbi vero commodius atque utilius esse perspexeris, ibi habitato: ita sane, ut alteram ecclesiam, cui corporaliter presens non es, sollicita, providentique cura disponas, quatenus divina illic mysteria a solemniter auxiliante Domino peragantur.

1. ¶ Milenatem] Sic emendatum est ex vetusto codice B. Gregorii: quatenus in vulgatis, sicut etiam apud Gratianum, esset, Multitanam.

C. XLIX. ¶ Duo Episcopatus in unum redigere Apostolica valet auctoritas.

Idem h. Ioanni Episcopo Veliterno, lib. 2. epist. 31.

Postquam e hostilis impietas diversarum civitatum ita (peccatis facientibus) desolavit ecclesias, ut reparandi eas spes nulla, populo deficiente, remaneret, majori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus, reliquæ plebis nullo pastore moderamine gubernatæ, per invidia fidei hostis callidi rapiantur (quod absit) insidiis. Hujus ergo rei sollicitudine sæpe commoti, hoc nostro fedit cordi consilium, ut vicinis esset mandaremus Pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuæ curam, gubernationemque Triumtabernensium i ecclesiæ providimus committendam: quam tuæ ecclesiæ aggregari, uniriq; necesse est; quatenus utrarumq; ecclesiarum sacerdotes recte, Christo adiutore, possis existere: quæque tibi de eius patrimonio vel cleri ordinatione, seu promotione vigilantia ac canonica visa fuerint cura disponere: quippe ut Pontifex proprius liberam habeas a ex presentis nostre permissione licentiam.

1. ¶ Triumtabernensium] In vulgatis legebatur, Treverensium. Emendatum est ex aliquot vetustis, & originali, & Ioanne Diacono. Nam, ut in testatur hæc epistola scripta est Ioanni Episcopo Veliterno. Oppidum autem Triumtabernensium Velitri vicinum est.

C. L. ¶ Non habeant Episcopatum dioceses quæ minusquam habuerint.

Item ex concilio Carthaginensi e II. c. 3.

Felix f Episcopus selensitanus dixit: Etiam si hoc placet, sanctitati vestræ insinuo, ut dioceses, quæ nunquam Episcopos habuerint, non habeant, & illa diocesis, quæ aliquando habuit, habeat proprium. Secundum autem hanc professionem 2 sanctitas vestra æstimet, quid fieri debeat. Ab universis dictum est, placet.

1. ¶ Proprium] In concilio sequuntur hæc. Et si accedente tempore, crescente fide Dei, populus multiplicatus consideraverit proprium habere rectorem, eius videlicet voluntate, in cuius potestate est diocesis constituta, habeat Episcopum.

2. ¶ Professionem] Emendatum est hic locus ex originali impresso & manuscripto. Nam antea legebatur. Secundum hanc professionem sanctitatis vestræ est æstimare.

C. LI. ¶ Nisi cum voluntate Episcopi dioceses, quæ ab eo retinentur, non recipiant proprios Episcopos.

Item ex Africano concilio h. c. 20.

a al. ministeria. b Ioannes Diacon. l. 3. c. 13. c. 7. g. i. temporis qualitas. Ans. l. 5. c. 24. Poly. l. 1. tit. 9. d. al. habeat. e Et in Tiberiano l. c. 4. f Burch. l. 1. c. 33. g al. acciperunt. h Et in Carthag. l. c. 42.

Multitudo concilii hoc itaturum est a coetu sacerdotali, ut plebes, quæ in diocesis ab Episcopis retinentur, quæ Episcopos nunquam habuerint, non nisi cum voluntate eius Episcopi, a quo tenentur, propriis accipiant rectores.

1. ¶ Rectores] In concilio Africano & Carthaginensi sequitur, id est, Episcopos: quod additur etiam in glossa.

C. LII. ¶ Apostolica auctoritas iurisdictionem Archiepiscopi Episcopos valet exercere.

Item Gregorius Ioanni Episcopo Larissæ, lib. 2. mand. l. 1. epist. 7. seu c. 26.

Frater b noster Hadrianus Thebanæ civitatis Episcopus ad Romanam urbem veniens, lachrymabiliter est conquestus de quibusdam capitulis, se a fraternitate tua, nec non a Ioanne prima Iustinianæ Episcopo non legitime, neque canonicè condemnatum. ¶ Denique quissimo autem, dammandoque eius iudicio altis sumus, iuvante Domino, tractaturi. Hadrianum vero Episcopum reperimus, & tuo contra sacerdotales more sua laborasse, & nullo iure pecuniariis in causis eum fraternitatis tuæ condemnatum fuisse sententia. Quia igitur & ab antefato Ioanne prima Iustinianæ Episcopo contra jus, canonesque depositus, honoris sui gradu carere non potuit, in sua eum reformati ecclesiæ, atque in propria dignitatis ordine decrevimus revocari. Et cum oportuisset te ex eo Domini corporis communionem privari, quod admonitione d sanctæ memorie decessoris nostri contempta (per quam eum, ecclesiamque eius de tuæ jurisdictionis potestatis exemit) rursus in eis aliquid tui jurisdictionis servare præsumperis, tamen nos humanius decernentes, communionisque tibi sacramentum interim conservantes, decernimus, ut fraternitas tua ab eo, ecclesiæque eius omniæ ante habitæ suæ potestatem jurisdictionis abstineat: & secundum scripta decessoris nostri, si qua causa vel fidei, vel criminis, vel pecuniariæ adversus præfatum Hadrianum confederationem nostram potuerit venire, vel per eos, qui nostri sunt vel fuerint in urbe regia responsales, si medicus est questio, cognoscatur; vel huc ad Apostolicam sedem, si ardua est, deducatur: quatenus nostre audientie sententia dedicatur. Quod si contra hæc, qua statuimus quolibet tempore, seu qualibet occasione, vel surreptione venire tentaveris, sacra scias te communionem privatum; nec eam te excepto ultimo vite tuæ tempore nisi concessa Romani Pontificis decernimus iustitiam percipere. ¶ Res autem sive sacre, sive alias mobiles, immobilesque eius ecclesiæ, quas hastenus diceris retinere (quarum notitiam nobis oblatam presentibus annectimus literis) sine aliqua dilatione fraternitas tua restituat. De quibus, si qua inter vos questio vertitur, volumus, ut apud responsalem nostrum in urbe regia ventiletur.

1. ¶ Percipere] Hic in epistola interjicitur cap. hæc. c. persona. 7. 3. 9. 1.

Si autem necdum in diocesi alicuius Episcopi illa loca assignata fuerint, ex vigore Apostolicæ sedis proprium Episcopatum accipiant.

C. LIII. ¶ Vbi multitudo fidelium excrevit, Episcopi sunt ordinandi.

Unde Gregorius junior scribit Bonifacio Episcopo, epist. 1.

Præcipimus, ut, iuxta sanctorum canonum statuta, tibi multitudo excrevit fidelium, ex vigore Apostolicæ sedis debeatis ordinare Episcopos: pia tamen contemplatione, ut non vilescat dignitas Episcopatus.

Sicut duo Episcopatus superscripto modo in unum possessu redigi, & unus in duos valet dividi; sic etiam Episcopus de ha-

a Burch. ib. b Ans. l. 6. c. 123. Poly. l. 1. tit. 7. c al. Insigni manu scribit. d al. post administrationem contemptam. e al. hæc. p. f. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

prohibetur & parochianis ecclesie facere potest cum consensu suorum clericorum. Quod cum factum fuerit, illa pars populi, qua non in ecclesia supponitur, a iure prioris ecclesie adsoluitur. Hoc nisi fieri possit, mutatio ecclesiarum ad potestatem redigetur. Plures autem baptismales ecclesias in una terminatione facere potest.

C. LIV. ¶ In una terminatione plures baptismales ecclesie esse non possunt.

Unde in Tolerano concilio legitur.

Plures a baptismales ecclesie in una terminatione esse non possunt, sed una tantummodo cum suis beneficiis. Et si contentio fuerit de terminatione duarum manuum, plebes utrarumque discernant; & si non convenierint, Dei iudicio discernantur.

¶ Cap. hoc in nullo Tolerano est inventum. Burchardus & Potho dicitur ex concilio Aquilano.

¶ pars: In quo ecclesiarum ita interpretandum est, ut nisi Episcopi de prioribus suis ecclesiis fuerit assignatum, in nullo priorum redactionem diminutionem pati auri.

C. LV. ¶ Communionem præbetur, qui decimas vel oblationes extra Episcopi consuetudinem tenere voluerit.

Unde Anastasius c. Papa.

Statim d. ut si quis oblationes ecclesie, vel decimas, quas potius dare debet, tenere contenderit, vel extra baptismalem ecclesiam dare voluerit, præter consuetudinem Episcopi, vel eius cui huiusmodi officia commissa sunt, nec cum eorum voluerit agere consilio, bananum nostrum componat, & communionem privetur.

¶ Cuius addit. [Extra consuetudinem Episcopi] intelligendum reliquit, quod Episcopo consuetudine alius ecclesie dari possunt.

C. LVI. ¶ Juxta dispositionem Episcopi decima distribuitur.

Item a.

In sacris canonibus præfixum est, ut decima juxta Episcopi dispositionem distribuatur. Quidam autem laici, qui vel in propriis, vel in beneficiis suis habent basilicas, contempna Episcopi dispositione, non ad ecclesias, ubi baptismum, & prædicationem, & manus impositionem, & alia Christi sacramenta percipiunt, decimas suas dant; sed vel propriis basilicis, vel aliis in ecclesiis proprio libere tribuunt: quod omnimodis divina legi, & sacris canonibus constat esse contrarium. Unde 2 vestram potestatem, ut eos corrigere expetimus.

1. ¶ Aliis ecclesiis] In concilio Trivensi, unde hoc capitulum videtur acceptum, legitur, suis clericis: Apud Anselmum c. 10, suis ecclesiis.

2. ¶ Unde vestram] Verba hæc referuntur ad Imperatorem Ludovicum II, qui illi synodo interfuit. Quare in eo sequitur, facta docet, &c.

¶ Cum autem reprehendantur, quia contempna Episcopi dispositionem faciunt, intelligitur, quod si Episcopo dispositione hoc fecerint, irrepresens illis inveniantur.

C. LVII. ¶ Anathema sit qui præter Episcopi consuetudinem decimas & oblationes distinet, & voluerit.

Item Symmachus Episcopus ecclesie g. catholicae urbis Roma dixit in synodo sexta Romana.

In canonibus in Gangrensi ecclesia Apostolica auctoritate conditis, de fructuum oblationibus quantum ecclesie debentur, & de his quæ in usus pauperum conferuntur, scriptum habetur. [Si quis oblationes ecclesie accipere, vel dare voluerit præter Episcopi consuetudinem, vel eius cui huiusmodi sunt officia

a. Burch. lib. 3. cap. 22. l. 10 p. 3. c. 27. b. al. subditis. c. Cap. l. 6. cap. 21. & l. 7. c. 7. d. Ansel. l. 3. cap. 45. e. In concilio Trivensi. c. 1. f. Ansel. l. 3. c. 46. g. Et in Aquilano, sub Pipino, cap. 25. h. Deinde dicit p. 4. Ansel. l. 3. c. 44. Cap. 7. Gangren. Cap. l. 7. c. 7. In Gangren. c. 2. Burch. l. 3. c. 144. & 145. l. 10 p. 3. cap. 209. & 211. l. 2. g. in synodo.

commissa, nec cum ejus voluerit agere consilio, anathema sit.] Et iterum in eodem concilio Gangrensi [Si quis oblata Deo dederit vel acceperit præter Episcopum, vel eum qui constitutus est ab eo ad dispensandum misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit.] Valde iniquum ergo, & ingens sacrilegium est, ut quæcunque vel pro remedio peccatorum, vel salute, vel requie animarum suarum unusquisque venerabili ecclesie contulerit, aut certe reliquerit, ab his, à quibus hæc maxime servari convenit, id est, Christianis, & Deum timentibus hominibus, & super omnia à Principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel converti. & 7. ¶ Generatim a vetero, quicunque res ecclesie confiscare, aut competere, aut pervadere periculosa sua infestatione præsumpserit, & nisi certissime per ecclesiam, de qua agitur, satisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur. Similiter & hi, qui res ecclesie, jussu, vel largitione Principum, vel quorundam potentum, aut quadam invasione, aut tyrannica potestate retinuerint, & filii, vel hæredibus suis (ut à quibusdam jam factum audivimus) quasi hæreditarias reliquerint, nisi citò res Dei admoniti à Pontifice agnita veritate reddiderint, perpetuo anathemate feriatur. Iniqui enim esse censemus, ut custodes chartarum, quam defensores rerum creditarum (ut præceptum est) iudicemur. & infra. ¶ Ferro enim abscondenda sunt vulnera, quæ fomenta non sentiunt. ¶ Similiter & illi exortes debent fieri ab ecclesia, qui sacerdotali admonitione non corriguntur, dicente b. Domino [Auferte malum ex vobis.] Univerfa synodus surgens acclamavit. Vt ita fiat, rogamus. Dicitur est octies. Ista serventur & precamur. Dicitur est decies. Vt in perpetuum maneat, & vestra auctoritate firmiter. Dicitur est duodecies. Exaudi Christe, Symmacho Papa vita. Dicitur est duodecies.

1. ¶ Oblationes ecclesie] In concilio ipso Gangrensi legitur, si quis oblationes ecclesie extra ecclesiam accipere, &c.

2. ¶ Nisi se] Hæc usque ad versum. Similiter. sunt addita ex Symonachi synodo.

3. ¶ Ista serventur] Item hæc usque ad versum. Exaudi.

C. LVIII. ¶ Eadem præstentur panes, qui ecclesie res & bona Episcoporum invadunt.

Item in eadem synodo.

Similiter c. & hoc ad omnium ecclesiarum notitiam vestra tunc oblationum exhortatione & iudicio censemus pervenire, & ab omnibus firmiter teneri, quia Episcopo rum res ecclesie non dubitantur esse, si in eorum facultatibus simili fuerit crudelitate grassatum, periores rerum memoratarum prædictæ canonum distinctionis feriantur vindicta: ut qui moribus propriis, ac nulla conscientie castigatione corriguntur, saltem ecclesiastica & canonica vindicta perfodiantur aculeis.

C. LIX. ¶ Res ecclesie Principum auctoritate distribui non possunt.

Item ex lib. 1. Capitulum Caroli & Ludovici Imperatorum, c. 27.

Quia d. juxta sanctorum Patrum traditionem novimus res ecclesie vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonium pauperum, cuique non solum habita conservare, verum etiam multa, Deo optulante, conferre optamus. Vt autem ab ecclesiasticis de dividendis & rebus ecclesie suspicionem dudum conceptam amoveremus, statimus, ut neque nostris, neque filiorum, & Deo dispensante successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, ullam penitus divisionem aut jacturam patiantur.

1. ¶ Ecclesiasticis] Sequatur, officiis, quæ vox nequa

a. l. 10 p. 3. c. 143. b. Deut. 13. & 1. Cor. 5. c. l. 10 p. 3. cap. 211. d. Deinde dicit p. 5. Ansel. l. 3. c. 43. e. al. in concilio.

in vetustis, neq. in ipso capitulari est. Refertur enim ad homines, non ad officia.

¶ **Dividendis**] In capitulari impresso legitur, non dividendis. In capitulo autem manuscripto, quae ab Episcopo provinciarum Rheimensis, ac Rhotomagensis Ludovico Regi missa fuerunt, haec habentur ad hunc locum pertinentia. Quia vero Carolus Princeps, Pipini Regis Pater, qui primus inter omnes Francorum Reges ac Principes, res ecclesiarum ab eis separavit atque divisit, pro hoc solo maxime est aeternaliter perditus. Nam S. Eucherius Aurelianensis Episcopus, qui in monasterio S. Trudonis requiescit, in oratione positus, ad alterum saeculum raptus, & inter caetera, quae Domino sibi ostendente conspexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri. Cui interroganti ab Angelo ejus ductore responsum est: quia sanctorum judicatione, qui in futuro iudicio cum Domino judicabunt, quorumque res abstulit & divisit, ante illud iudicium anima & corpore sempiternis poenis deputatus est, & recepit sraul cum peccatis suis poenas propter peccata omnium, qui res suas & facultates in honore & amore Domini ad sanctorum loca in luminaribus divini cultus, & alimonis servorum Christi, ac pauperum, pro animarum suarum redemptione tradiderant. Qui in se reverfus S. Bonifacium, & Fuldradum Abbatem monasterii S. Dionysii, & summum capellanum Regis Pipini ad se vocavit, eisque talia dicens in signum dedit, ut ad sepulchrum illius irent, & si corpus ejus ibidem non reperissent, ea quae dicebat, vera esse concederent. Ipsi autem pergentes ad praedictum monasterium, ubi corpus ipsius Caroli humatum fuerat, sepulchrumque ipsius aperientes, visus est subito exisse Draco, & totum illud sepulchrum interius inventum est denigratum, ac si fuisset exustum. Nos autem illos vidimus, qui usque ad nostram aetatem duraverunt, atque viderunt. Quod cognoscens filius ejus Pipinus, synodum apud Liptinas congregari fecit, cui praesuit cum S. Bonifacio legatus Apostolicae sedis Gregorius nomine. Nam & synodum ipsam habemus, & quantumcumque de rebus ecclesiasticis, quas pater suus abstulerat, potuit, ecclesiis reddere procuravit. Et quoniam res ecclesiis, a quibus ablatae erant, restituere propter concertationem, quam cum Vvaifaro Aquitanorum Principe habebat, non prevaluit; precarias fieri ab Episcopis exinde petiit, & nonas, ac decimas ad restorationes terrarum, & de unaquaque casta duodecim denarios ad ecclesiam, unde res erant beneficiatae (sicut in libro capitulorum Regum habetur) dari constituit, usque dum ipsae res ad ecclesias revertentur. Unde & Dominus Carolus Imperator adhuc in regio nomine constitutus, edictum fecit, ut nec ipse, nec filii ejus, neque successores, huiusmodi res agere attentarent. Quod manu sua firmavit, cui plenitudinem habemus, & de quo capitulum excerptum in libro capitulorum ejus, quicumque librum illum habet, & legere voluerit, invenire valebit. Hanc etiam relationem & in scripturis habemus, & quidam nostrum etiam viva voce Dominum Ludovicum Imperatorem patrem vestrum referte audivimus. Huius historiae mentio etiam est in vita B. Eucherii Episcopi Aurelianensis, & B. Rhygoberti Archiepiscopi Rheimensis. Quae vero esset huiusmodi ecclesiasticorum bonorum divisio, quam Carolus Martellus induxit, Pipinus autem & Carolus Imperator prohibuerunt, eodem libro primo Capitularium, ante capitulum istud 83. sic exponitur. Tempore Hadriani Papae, & Caroli Magni Imperatoris, quando Paulinus Episcopus tenuit vices Apostolicae sedis, in Aquis fuit factum istud capitulum, propter hoc, quia laici homines solebant dividere episcopata & monasteria ad illorum opus, & non remanisset ulli Episcopo, nec Abbati, nec Abbatibus, nisi tantum, ut velut canonici & monachi viverent.

Cum ergo prater conscientiam Episcoporum, vel eius, cui officia huiusmodi commissa sunt, quilibet praesibetur oblatio, & ecclesiae distribueret, liquido apparet, quod cum Episcopo, consensu quolibet vel ipsius possint distribui.

Huius interpretationis videtur contraria auctoritas illa Toletana concilii IV. cap. 32.

C. LX. ¶ Nihil de iure sua diocesis Episcopi praesumant.

Constitutum est a praesenti concilio Episcopos dioceses suas ita regere, ut nihil ex earum iure praesumant auferre; sed iuxta priorum auctoritatem conciliorum, tam de oblationibus, quam de tributis, ac fructibus tertiam consequantur. Quod si amplius quidquam ab eis praesumptum extiterit, per concilium restituetur, appellantis aut ipsius conditoris, aut certe propinquus eorum, si jam illi a saeculo discesserunt.

C. LXI. ¶ Possessiones ecclesiae clericis nulli sine alienandi licentia.

Item Symmachus Papa ad Caesarium fratrem, c. 1.

Possessiones, quas unumquodque ecclesiae proprio dedit aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis atque distractionibus, vel sub quocunque argumento non patimur: nisi forte aut clericis bonorum a meritibus, aut monasteriis religionis intuitu, aut certe peregrinis, si necessitas largiri suaserit: sic tamen, ut haec ipsa non perpetuo, sed temporaliter perfuriantur.

Sed illud Toletana concilii ita intelligendum est, ut Episcopi prater quartam, vel tertiam, quae secundum locorum diversitatem eandem debetur, nihil contingant.

C. LXII. ¶ A clericis & piis locis ultra statuta patrum aliquid Episcopus non exigat.

Unde in concilio Leonis Papae IV. c. 26. statutum est.

Nulli e Episcoporum liceat a subiecto sacerdote, vel alio quolibet clerico, & piis locis donationes ultra statuta patrum exigere, aut super se posita in angustis inferre. Sed cum optimus sit perscriptor, ita prospiciat, ut universae sibi oves commissa a se maxime alantur, atque in necessitatibus adjuventur, non illicitis exactionibus opprimantur, quia Dominus pacem & docere nos docuit, & omnibus ministrare, non terrens lucris vel avaritiis delectari.

C. LXIII. ¶ De redditibus ecclesiae quarta pars clericis est distribuenda.

Item Gregorius Episcopo Catanensium i lib. 7. epist. 8.

Ad hoc locorum gradus rationis ordo distinxit, & iudicia esse constituit, ut nec praepositi in opprimendos se frustra valeant occupare subiectos: nec subiecti iterum contra suos praepositos effrenata sit resultantia licentia, & 7. ¶ Volumus igitur, ut quidquid ecclesiarum ex reditu, vel quolibet alio titulo fortassis accellerit, quartam exinde portionem sine diminutione aliqua debeas segregare, atque eam secundum Dei timorem Presbyteris, Diaconis, ac clero (ut tibi visum fuerit) discretim dividere.

C. LXIV. ¶ Episcopus turpi lucri gratia nihil a monachis vel clericis suis exigere debet.

Item ex septima synodo, c. 4.

Predicator i veritatis Paulus non divinus Apostolus, ac si canonem ponens Ephesiorum Presbyteris, imo vero & omni sacrate multitudini, ut

a Burch. l. 3. c. 203. l. 10 p. 3. c. 255. b al. decima tributu. c Poly. l. 3. tit. 12. Ans. l. 3. c. 47. d al. bonorum meritu. e Poly. l. 4. tit. 21. Ans. l. 6. c. 166. f in vulgato erat [supposita]. g perspicua. h al. exactu donationibus. i al. Carmess. k Ans. l. 3. c. 67. l Ans. l. 6. c. 163. Poly. l. 4. tit. 1. m Ad. 20. n plenitudinis. o 700 p. 107.

oblationibus, cenobiis & xenodochiis, qualem voluerint & poterint sustentationem impendant. Liberum est enim monachis, & spiritalibus viris Deum timentibus & colentibus, decimas & oblationes, cunctaque remedia concedere, & de jure suo in dominium illorum, & usum transferre, nec tam in pauperibus paupertatem, quam religionem attendere. Quod autem beatitudo tua quaesivit, utrum usus decimarum & oblationum secularibus provenire possit, novit vestra sanctitas omnino non licere, protestantibus hoc divinis auctoritatibus paternorum canonum. Quamobrem, si aliquando fuerint ab his male detenta, quae divini juris esse noscuntur, & in usum transferantur monachorum & servorum Dei, Episcopo tamen loci illius praebente consensum, contabunt eis omnia perpetua firmitate & stabilitate subnixta. Clericos autem illos convenit ecclesiae stipendiis sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragamur. Quia autem bonis parentum, & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profectio committunt, & per abusionem talium judicium sibi manducant & bibunt.

¶ *Supra etiam 1. q. 2. clericos, pari iure capiti citatur ex B. Hieronymo, in cuius, quae exstant scriptis nihil huiusmodi invenimus.*

De praeiudicium, quae a colonis eorum coluntur, se definitum in Moguntino concilio, [Quaestiones sunt praeterea, &c.] supra ead.

QVAESTIO II.

De capellis vero, quae ab eis possidentur, quod per eorum institutionem a sacerdotibus sint gubernanda, Ioannes Papa probat, scribens Isaac Syracusano Episcopo.

C. I. ¶ Presbyteri in monasterium ecclesiam per Abbatem instituantur.

Vlris literis charitatis vestrae, quibus satis perpenditur, quanto studio huic sanctae sedi reverentiam exhibetis, non modice gavissimus sumus. Nunc itaque super ea quae consuluistis, ut charissimo fratri, benigne dilectum consilium damus. Delegavit enim nobis pia mansuetudo vestra, utrum ecclesiae pro quiete monachorum a sanctis conciliis, catholicisque Episcopis eis tradita, per sacerdotes ab eis ordinatos, & investitos debeant institui. Adhuc quoque fraternitas tua, litem & seditionem inter clericos, monachosque ex hac causa non modicam esse orram: quod indignatione versuti hostis esse factum nemo ambigat. Haberet enim mille nocendi modos, nec ignoramus astutias ejus. Conatur namque a principio ruinae suae unitatem ecclesiae rescindere, charitatem vulnerare, sanctorum operum dulcedinem invidiae felle inlicere, & omnibus modis humanum genus evertere & perturbare. Dolet enim satis, & erubescit charitatem, quam in caelo nequivit habere, homines constantes ex lutea materia tenere in terra. Unde oportet (quantum fragilitati nostrae conceditur) ut omnes aditus nocendi ejus versuti diligenter muniamus, ne mox ingrediatur per portas nostras. Consilio itaque multorum fratrum diligenter exquisito decrevimus, ut amodo ecclesiae monachis tradita per suos sacerdotes instituantur. Divina enim leges habent, & seculares, ut cuius est possessio, ejus fiat institutio: & si in dando, quod majus est, facilis fuit charitas, sit facilius in concedendo, quod minus est, sancta largitas. Majus enim fuit possessionem dare, quam sit investituram concedere. Quo modo possessoris jura cognoscuntur, & suarum rerum sibi tributa redduntur, ubi quod suum est, per alterum datur, & cum voluerit, aufertur? Humani moris est illum vereri, cuius iudicio & voluntate nunc

1. q. 2. clericos. In regula monachorum, c. de paupertate, habentur quaedam similia. b. 2. Cor. 2. c. al. suum sibi,

erigitur, nunc deprimitur. Unde fit, ut in partem Episcopi ad servendum sacerdos proclivior fiat: & sic Episcopus, quod sancte & religiose dederat, quadam similitudine auctoritate ad se trahat. Sic itaque privatur mercedem quam consecutus fuerat, tum quia sancta charitas non fert quod dederat, tum quia pravorem sacerdotum, scilicet scissuras, & scissuras amantium, lites & dissensiones inter Episcopos seminantium, verbis nimis factus crechilus, quod prius fucate moliebatur lucrari, post detecta fraude conatur quadam usurpatione ex toto auferre. Quorum avertentes b. calliditates, & hostis versutias, deinceps omnibus licentiam monachis daturam suarum ecclesiarum investitis fieri: ita tamen ut iudicio synodi, si contra sacerdotium agere praesumpserint, multentur, & felici mucrone Episcopi sacerdotum pacula recedant.

¶ *Capitulum hoc est eodem alio, quae ex antiquo codice monasterii haberi sunt habita: ex cuius codicis exemplo & vestigiis Gratiani aliqua sunt emendata.*

Hac auctoritate monachis conceditur investitura suarum ecclesiarum. Sed videtur contrarie Urbanus Papa II. dicere.

¶ *Post haec verba in exemplaribus, in quibus non sunt paucula, sequitur c. sane. In quatuor autem huiusmodi capitulis nihil de monachis agitur, & hoc prior est in concilio Moguntino primo, c. 31. sententia repetitur in c. 10. & in 3. c. 17.*

C. II. PALEA.

Admonemus, atque praecipimus, ut decimas omnino dari Deo non negligatur, quas ipse Deus dari constituit: quia timendum est, ut quisquis Deo debitum um subtrahit, ne forte Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

C. III. ¶ De eodem. PALEA. Item Nicolaus Papa II. epist. univ.

¶ *Præcipimus, ut decimae & primitivae, seu oblationes vivorum & mortuorum ecclesiis Dei fideliter reddantur a laicis, & ut in dispositione Episcoporum sit, quas qui retinuerint, a sanctae ecclesiae communione separentur.*

C. IV. ¶ De eodem. PALEA. Item Leo Papa.

Nillus decimas ad alium pertinentes accipiat. C. V. PALEA. Item Ambrosius sermone primo de Quadragesima.

Nam qui Deo non vult reddere decimas, quas tenuit, & homini non studet reddere, quod impie ab eo abstulit, non timet adire Deum, & ignorat quia vera poenitentia, veraque confessio. Ille talis homo non potest veram & facere elemosynam.

¶ *Habetur in sermone primo de Quadragesima, cuius titulus. Ecce nunc, qui cum altis B. Ambrosii nomen praesertim in vultu in bibliotheca Vaticana, ac monasterii Mediceoensi existit B. Ambrosii.*

C. VI. ¶ Abbatibus absque Episcopi consensu in parochiis ecclesiam Presbyteros non ordinentur.

Item Urbanus II.

Sane quia monachorum quidam Episcopis suis ius auferre conantur, statimimus, ne in parochiis ecclesiarum, quas tenent, absque Episcoporum consensu Presbyteros collocent, sed Episcopi parochias curam cum Abbatis consensu sacerdoti committant, ut eodem modo sacerdotum de populi quidem cura Episcopis rationem reddant, Abbati vero pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant, & sic sua cuique iura serventur. Item.

a. al. retrahat. b. al. advertentes. c. Bur. 13. c. 19. d. al. abstrahit. e. dist. 3. par. 3. c. 197. Pann. l. 7. c. 57. f. al. quascumque oblationum. g. al. hunc. parochiam.

